

Το Ευρωπαϊκό Θεατρικό Βραβείο στην Αγ. Πετρούπολη

ΤΗΣ ΝΟΝΑΣ ΜΟΛΕΣΚΗ

Εα πάω στην Αγία Πετρούπολη μέσω Ινδίας. Θα θυμηθώ πρώτα εκείνο τον καταπληκτικό ναό της θρησκείας Μπαχάι που έχω δει κατά τη διάρκεια του εντυπωσιακότερου ταξιδιού της ζωής μου στην Ινδία. Σε μια χώρα που οι εκατοντάδες θεοί έχουν ο καθένας το σπιτάκι του, μερικοί επιβλητικούς ναούς, άλλοι σεμνά προσκηντήρια στην άκρη του δρόμου, η συνιτιστική φιλοσοφία της θρησκείας Μπαχάι δοξάζει το Θεό σ' ένα ναό με πολλές, όμοιες μεταξύ τους, συμμετρικά τοποθετημένες, εισόδους, ισάριθμες με τις μονοθεϊκές θρησκείες και αφιερωμένες σε κάθε μία απ' αυτές. Μετατρέποντας αυτή την ανάμνηση σε μεταφορά, τη σχετίζω με το Premio Europa per il Teatro, με το θεσμό του Ευρωπαϊκού Θεατρικού Βραβείου και ειδικά με τη φετινή διοργάνωσή του στην Αγ. Πετρούπολη, τολμώντας να διαπιστώσω ότι έχουμε φτάσει σε μια εποχή που καμία από τις σχολές, τάσεις ή θεωρίες δεν μπορεί να θεωρηθεί ως υπερισχύουσα σ' ό,τι αφορά την πρωτοπορία στον τομέα του θεάτρου. Όλες οι πύλες που οδηγούν στο ναό του σύγχρονου θεάτρου σήμερα είναι ανοιχτές. Ίσως η κάθε δεκαετία του εικοστού αιώνα άνοιγε μία νέα πύλη που όχι μόνο πραγματικά σήμαινε νέους δρόμους και οδηγούσε σε μέχρι τότε ανείπωτα, αλλά απαιτούσε να θεωρείται και μονόδρομος. Σήμερα, λοιπόν, που οι τοίχοι του νοητού ναού του θεάτρου είναι πια διάτρητοι από τα πρωτοποριακά ανοίγματα, κανένα απ' αυτά δεν μπορεί να διεκδικήσει πατέντα πρωτοπορίας, επειδή θα εισπράξει την απαξιωτική απάντηση «Έχει γίνει!», οπότε όλες οι πύλες παραμένουν ανοιχτές και χρησιμοποιούνται. Και χρησιμοποιήθηκαν, πρέπει να πω, από τους φετινούς βραβευμένους με το Βραβείο Νέων Θεατρικών Πραγματικοτήτων (New Theatrical Realities).

Οι παρουσιάσεις των βραβευμένων νέων Ευρωπαίων δημιουργών αποτελούν τομή στη σύγχρονη εικόνα της θεατρικής δημιουργίας. Το Βραβείο Νέων Θεατρικών Πραγματικοτήτων απονέμεται για δωδέκατη φορά και φέτος οι βραβευμένοι είναι έξι. Ο αριθμός των βραβευθέντων είναι σημαντικό στοιχείο.

Αν στις παλαιότερες διοργανώσεις οι νέοι βραβευθέντες δημιουργοί ήταν δύο ή τρεις και η επιλογή τους έπρεπε να είναι με αυστηρότερα κριτήρια και η φιλοσοφία της επιλογής δεν διέφερε και τόσο απ' εκείνη του Μεγάλου Βραβείου, δηλαδή βραβεύονταν οι κατά την πλειοψηφία των απόψεων των μελών της Επιτροπής απόλυτα καλύτεροι από τους προτεινόμενους, μια νέα φάση του θεσμού εγκαινιάστηκε από φέτος.

Έτσι ο μεγάλος αριθμός βραβευθέντων και η γεωγραφική ποικιλία εκφράζουν τη νέα πολιτική του θεσμού να προβάλλει αξιόλογους δημιουργούς και ομάδες που αντιπροσωπεύουν εκείνες τις περιοχές της Ευρώπης που ήταν λιγότερο γνωστές

Πώς γίνεται η επιλογή των υποψηφίων

Οι 300 ειδικοί της ευρύτερης συμβουλευτικής επιτροπής (Council) από διάφορες χώρες της Ευρώπης γεμίζουν με τις προτάσεις τους τη δεξαμενή των υποψηφιοτήτων, στην οποία οι προτεινόμενοι πιθανόν να παραμείνουν για χρόνια. Από τη δεξαμενή αυτή η Επιτροπή του Βραβείου (Jury) επιλέγει κάθε χρονιά αυτούς που είναι άξιοι να λάβουν τα βραβεία. Μεταξύ των 17 μελών της Επιτροπής για πρώτη φορά, αλλά για δεύτερη ήδη θητεία, είναι και εκπρόσωπος της Κύπρου, ο διευθυντής του ΘΟΚ Βαρνάβας Κυριαζής.

Σήμερα, που οι τοίχοι του νοητού ναού του θεάτρου είναι πια διάτρητοι από τα πρωτοποριακά ανοίγματα, κανένα απ' αυτά δεν μπορεί να διεκδικήσει πατέντα πρωτοπορίας, επειδή θα εισπράξει την απαξιωτική απάντηση «Έχει γίνει!», οπότε όλες οι πύλες παραμένουν ανοιχτές και χρησιμοποιούνται. Και χρησιμοποιήθηκαν, πρέπει να πω, από τους φετινούς βραβευμένους με το Βραβείο Νέων Θεατρικών Πραγματικοτήτων (New Theatrical Realities).

στα μεγάλα ευρωπαϊκά πολιτιστικά κέντρα. Ως αποτέλεσμα όμως οι πολύ δυνατές καλλιτεχνικές εντυπώσεις των προηγούμενων διοργανώσεων στον τομέα των Νέων Πραγματικοτήτων, όπως εκείνες από τις παραστάσεις του Όσκαρ Κορσούνόβας και του Άλβις Χερμάνις, δεν επαναλήφθηκαν στην Αγ. Πετρούπολη· τη θέση τους πήρε το ζωηρό ενδιαφέρον των συνέδρων για τη θεατρική γεωγραφία της Ευρώπης.

Ο Ουίλιαμ Ντοτσολομάνσκι από τη Σλοβακία δεν ερμήνευε γραπτά κείμενα στις δυο παραστάσεις που παρουσίασε στη Πετρούπολη, αλλά προσπαθούσε με θεατρικά μέσα να αναπαραστήσει την πραγματικότητα. Χωρίς τη μεσολάβηση του λόγου στην Παράσταση «Θεατρο» η ομάδα του Ντοτσολομάνσκι χρησιμοποιώντας βραζιλιάνικες χορευτικές τεχνικές και μελωδίες διαπραγματευόταν τη σχέση των ηθοποιών και των θεατών, την ελευθερία της έκφρασής και την παγίδευση στο ρόλο.

Στην παράσταση on progress «Το ταξίδι» ο σκηνοθέτης έσμιξε κομμάτια από παλιές και καινούργιες, μη ολοκληρωμένες ακόμα, δουλειές. Αντλώντας από τις πηγές της ντόπιας παράδοσης, από μοιρολόγια, από λαϊκά ερωτικά τραγούδια, δίνει σύγχρονη προέκταση στα ίδια θέματα και μοτίβα μέσω της προσωπικότητας των ηθοποιών τους. Η φωνή και η κίνηση των μελών της ομάδας γίνεται μέσο για την επικοινωνία μεταξύ της θεατρικής συμβατικότητας και της πραγματικότητας, μεταξύ του συλλογικού παρελθόντος και του εξατομικευμένου παρόντος.

Ο ενθουσιασμός και η ενέργεια της ομάδας μεταδιδόταν σε εκείνη τη μερίδα του κοινού που δεν θεωρούσαν την περιβόητη πρωτοτυπία κύριο κριτήριο για βράβευση, επειδή ένα ψιθυριστό «Έχει γίνει» κυκλοφορούσε μεταξύ των θεατών.

Πολύ περισσότερο εντυπωσίασε τους δύσκολους θεατές της διοργάνωσης ο Φινλανδός Κρίστιαν Σμετς με το «Dr. Vertigo», τρελή θεατρική φαντασία βασισμένη στο μυθιστόρημα του Αμερικανού Πολ Όστερ. Η τελετουργία εναλλάξ με το τσίρκο, η αλληγορία εναλλάξ με τα εφέ, τα ετε-

ρογενή στοιχεία συναποτελούσαν μια παραβολή για τη θυσία και την κορυφή στην τέχνη, για μια οδυνηρή κατακόρυφη ανάβαση προς το πέταγμα.

Ο Ρώσος Ανδρέι Μογκούτσι παρουσίασε τη φαντασμαγορική εκδοχή του «Γαλάζιου πουλιού» του Μέτερλινκ. Η δική του παράσταση «Ευτυχία», ιδιαίτερα παράτολμη για τη ρωσική θεατρική παράδοση, στην οποία μέχρι τώρα με μουσειακή ευλάβεια διατηρείται η παράσταση του έργου του Μέτερλινκ σε σκηνοθεσία του Στανισλάβσκι.

Παίζοντας με πολυμέσα, με δημιουργικότητα σκηνογραφία, εμπλέκοντας τις βίντεο προβολές στη δράση, ο Μογκούτσι αποδίδει το νόημα του κλασικού κειμένου με λόγο σύγχρονο, μιλάει τη γλώσσα των σημερινών παιδιών.

Το ισλανδικό Vesturport Theatre ακολουθεί τη γραμμή του ελεύθερου διαλόγου με το θεατρικό κείμενο. Στη λαμπρή θεατρική απόδοση της «Μεταμόρφωσης» του Κάφκα, οι νεαροί Gisli Om Gardarson και David Farr μετέφεραν το βάρος από τη μεταμόρφωση του ήρωα σε κατσαρίδα στη συμπεριφορά των οικείων του δίνοντας στο έργο πολιτικές προεκτάσεις.

Η απίστευτη σωματική τεχνική του πρωταγωνιστή αποδείχτηκε χαρακτηριστικό όλου του θιάσου στην πιο φαντασμαγορική παραγωγή της διοργάνωσης, στη νέα εκδοχή του «Φάουστ», όπου όλη η ομάδα του Vesturport Theatre πετούσε πάνω από τα κεφάλια των θεατών χρησιμοποιώντας μια απόλυτα σύγχρονη θεατρική γλώσσα για την απόδειξη των διαχρονικών και πανανθρώπινων αληθειών.

Το Teatro Meridional από την Πορτογαλία απογοήτευσε με μια αφιερωμένη στην πορτογαλική επανάσταση παραγωγή «1974», η οποία φιλοδοξούσε να είναι μοντέρνα και επική, αλλά τελικά αποδείχτηκε ναίβ και παλιομοδίτικη. Την κατάσταση έσωσε κάπως η γοητευτική μονοπαράσταση «Caro Verde» βασισμένη σε αφηγήσεις και τραγούδια από το Πράσινο Ακρωτήριο.

Και τέλος, η βραβευμένη Αγγλίδα σκηνοθέτιδα Κάτι Μίτσελ θα παραμείνει μυστήριο μια και δεν έδειξε τη δουλειά της στην Πετρούπολη.